

Альманах науки

науковий журнал

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	4
Димидас М.С., Павлович О.Р. ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	4
ІСТОРИЧНІ НАУКИ	8
Лисеня Л.Г., Постосенко В.С., Чистякова К.В. ЧЕРКАСЬКИЙ РЕГІОН У НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНІЙ БОРОТЬБІ НА СТОРІНКАХ ІСТОРІОГРАФІЇ	8
МЕДИЧНІ НАУКИ	12
Shneiderman S.I. MITOCHONDRIAL DYSFUNCTION ASSOCIATED WITH CHRONIC FATIGUE SYNDROME	12
Бондаренко О.С. ПРИОНИ	15
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО	18
Ліхута І.Л. ОСОБЛИВОСТІ РЕПЕРТУАРУ ТАЇСІЇ ПОВАЛІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ СПІВОВОЇ ПАРАДИГМИ	18
Саловенко С.М. РЕЖИСУРА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ХХІ СТОЛІТТЯ	21
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	25
Masur H. STRATEGIC AND TACTIC COMPETENCE AS A MAJOR COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF THE TRANSLATOR	25
Божок Н.В. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ У ПРАЦЯХ І.А.ЗЯЗЮНА ТА В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО	30
Гринюк В.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	33
Кабика К.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СИНДРОМУ ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	38
Кобилянська О., Шманько О. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	42
Савлук О.О. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛАНДШАФТІВ КІМНАТНИХ РОСЛИН У ЦИФРОВОМУ ПРОЕКТУВАННІ РІЗНИХ СТИЛІВ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ	47
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	52
Бабка В.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З КАТЕГОРІЯМИ, «ВЛАДА», «УПРАВЛІННЯ», «МАНІПУЛЮВАННЯ»	52
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	56
Чаркіна О.А. АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ ПОДОЛАННЯ КІБЕР-АДИКЦІЙ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	56
ТЕХНІЧНІ НАУКИ	62
Krasnoshapka D.V. WIRELESS COMPUTER NETWORK SIMULATION IN CISCO PACKET TRACER	62
Slobodianiuk K., Grakov O., Grakov D. NATURE OF THE PROCESS AND TOTAL DURATION OF CONVECTIVE DRYING OF COLLOID CAPILLARY-POROUS MATERIALS	65
Очеретний А.Б., Арсенюк І.Р. АНАЛІЗ ТА ПОРІВНЯННЯ МЕТОДІВ ПОКРАЩЕННЯ КОНТРАСТНОСТІ ЗОБРАЖЕННЯ ШАХОВИХ ФІГУР	70
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	74
Сапожникова Г.М. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОВТОРІВ У ПОЕТИЧНІЙ ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АНТЕНА»	74

Кобилянська О.,

викладачка історії України

Борщівський агротехнічний фаховий коледж,

Шманько О.,

к.і.н., доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи,

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Визначені тенденції формування ціннісних орієнтацій української молоді в транзитному українському суспільстві. Виявлено, що в сучасних умовах, коли, старі стереотипи ще не відійшли у минуле, а нові європейські стандарти ще не утвердилися, існує загроза ціннісного відчуження та заповнення цієї прогалини негативними елементами. В той же час в ході проведених досліджень відзначена тенденція до зростання громадянської свідомості молодого покоління, почуття патріотизму, толерантності, поваги до свобод та прав громадян. Подані результати соціологічного опитування стосовно ставлення молодого покоління до європейських цінностей, особлива увага приділена громадянській складовій цього феномену. обґрунтовано причину, чому молодь є значно відкритішою перед новим досвідом та орієнтованою на задоволення власних потреб, ніж покоління старших. Пропонуються шляхи позитивної соціалізації та формування ціннісних орієнтацій української молоді, які можуть запроваджуватися в умовах навчально-виховного процесу закладів вищої освіти.

Ключові слова: європейські цінності, громадянські цінності, соціалізація молоді, відчуження, аномія, молодіжна політика, ціннісні орієнтації.

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні, стосуються усіх сфер життя: соціальної, економічної, політичної, культурної. Турбулентний соціум під впливом різних факторів видозмінюється та динамічно розвивається, що створює нові виклики в процесі цієї еволюції. Глобальні екологічні виклики, проблеми диджиталізації,

суперечності у процесі формування політики людиноцентризму як новітньої державницької парадигми, утвердження психології державного народу та ліквідація психології меншовартості – це тільки невелике коло проблем, котрі становлять сферу інтересів, соціологів, політологів, педагогів та і пересічних громадян.

Нові виклики, сформовані перед українською державою, неодмінно стосуються світоглядних засад найбільш активної частини населення – молодого покоління. На даний час загальноприйнятою є думка щодо існування суперечностей між прагненнями особи в умовах ХХІ ст. спростити свої адаптивні практики шляхом ідентифікації своїх і суспільних ціннісних уявлень і відсутністю загальновизнаної ціннісно-нормативної системи, у зв'язку з чим важливого значення набуває з'ясування особистісних уявлень і морально-ціннісних пріоритетів, особливо молоді у процесах її пристосування до нових соціально-економічних і політичних умов життя.

У соціогуманітарних науках, зокрема в психології, соціології, педагогіці значна увага приділяється аналізу процесів соціалізації в умовах перехідного суспільства [2; 3; 4, 181-185]. Це закономірно, оскільки мінливість і динамічність життя, політичні та економічні нововведення суттєво змінюють буденність як окремих людей, так і груп, соціумів. З іншого боку, великою проблемою в процесі соціалізації молодого покоління є ціннісний вакуум, що полягає у поступовому відході у минуле старих цінностей, в той час коли нові ще не сформувалися. Як наслідок, молоді люди заповнюють цей вакуум гедоністичними компенсаторами, які часто ідуть врозріз із такими загальнолюдськими цінностями як визнання людини і її особистості, повага, свобода, рівність та ін. Викручене усвідомлення ціннісних орієнтацій простежується у світоглядних ідеалах представників молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема цінностей є центральною дефініцією при вивченні ціннісних орієнтацій особистості. Її суть аналізує ще нормативно-ціннісний підхід до аналізу процесу розвитку суспільства, який веде до класиків соціології: М. Вебера, Е. Дюркгейма, А.

Маршалла, В. Парето, Т. Парсонса. Теоретико-методологічні підходи розвивались класичною соціологією та психологією представлені такими авторами, як: З. Бауман, П. Бергер, Т. Лукман, Дж. Мід, П. Штомпка. У пострадянській та вітчизняній науці поняття «цінність» розглядається в працях А. Здравомислова, В. Ядова, А. Кравченко, Т. Заславської, Н. Лапіна, А. Ковалерова, Л. Овсянецької, М. Скока, М. Сорокіної, Е.Лібанова, С. Франка, П.Флоренського, В.Соловійова, В.Андрущенко, Л.Губерського, М.Михальченко, І.Надольного, В.Пазенюка, В.Шинкарука, В.Воронкова, В.Беха, С. Максименко, М.І. Пірен, М. Михальченка, В.Кононенко, В.Кременя, Л. Сердюк, П.Ситника, В.Трощинського, С.Чукот, В.Скуратівського та ін.

Мета статті: простежити загальні тенденції у формуваннях ціннісних орієнтацій сучасної української молоді, виокремити загальні закономірності та особливості, а також запропонувати можливі шляхи оптимізації цього процесу.

Основні результати дослідження. В процесі аналізу ціннісних орієнтацій молодого покоління вивчено дані соціологічних досліджень, а також зроблений порівняльний аналіз з власними емпіричними даними, здійсненими протягом останніх десяти років на базі закладів вищої освіти західного регіону України. Так, нами проаналізовано та вивчено статистичні дані Л.Д. Бевзенко. Вони показали, що 6 % респондентів – представників молоді вважали прийнятним для себе шахрайство, 3,5 % – рекет, вимагання, а 26 % – шлюб «заради грошей» (причому частка представниць жіночої статі тут переважає не так суттєво, як очікувалось). Констатовано, що бажання бути соціально успішним, багатим, шановним і керувати людьми переважало над загально гуманістичними цінностями [1, 230]. Так, згідно з даними Інституту соціології НАН України, в уявленнях про успіх в житті матеріальний достаток (82 %) обирають практично на рівні з фізичним здоров'ям, при цьому можливості для самореалізації, розвитку здібностей залишаються на останніх позиціях (11 %).

У процесі дослідження ціннісних орієнтацій української молоді нами проводиться постійний моніторинг у вигляді дослідження «Майбутні перспективи України очима студентської молоді» серед студентів I-II курсів

Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича [5-6]. З 2021 р. до дослідження залучені здобувачі вищої освіти I-II рівня акредитації (опитування проводилося на базі Борщівського агротехнічного коледжу Тернопільської області).

У якій сфері у майбутньому Україна змогла би добитися успіхів?		2012, %	2016, %	2021, %
	А) Економіка	7	11	18
	Б) Наука та мистецтво	8	23	23
	В) Духовна	11	4	8
	Г) Військово-політична	5	11	21
	Д) Інформаційні технології	9	10	21
	Е) Немає ніяких перспектив	39	5	5
	Є) Ваш варіант	11	5	3
	Ж) Важко відповісти	10	31	1
Від кого залежить майбутнє України?	А) Від спільних зусиль	80	85	73
	Б) Від Президента	13	9	22
	В) Від уряду	5	3	1
	Г) Від Бога	1	1	2
	Д) Від випадкового збігу обставин	1	1	1
	Е) Від мене	-	1	1
Який соціальний ідеал близький для Вас?	А) Ліберальне суспільство західного типу	32	35	42
	Б) Національний самобутній ідеал	41	32	31
	В) Християнське суспільство	17	13	15
	Г) Свій варіант відповіді	7	18	2
	Д) Важко відповісти	3	12	10
Який соціальний ідеал здатний, на Вашу думку, об'єднати українське суспільство?	А) Ліберальне суспільство західного типу	36	21	45
	Б) Національний самобутній ідеал	31	45	33
	В) Християнське суспільство	14	13	15
	Г) Свій варіант відповіді	11	12	4

	Д) Важко відповісти	8	9	6
Чим особисто Ви готові пожертвувати для здійснення імпонуючого Вам соціального ідеалу?	А) Кар'єрним ростом	4	6	8
	Б) Розвагами	24	20	24
	В) Щасливим сімейним життям	3	3	2
	Г) Власним життям	2	1	2
	Д) Вільним часом	36	36	27
	Е) Нічим	31	34	37

Результати досліджень дозволили простежити певні тенденції у баченні молодим поколінням перспектив розвитку України:

1) за останні роки суттєво знизилася частина осіб, які песимістично оцінюють майбутнє України і вважають його безперспективним. Найбільш зросла кількість опитаних респондентів, які вважають, що майбутнє України вбачається у розвитку інформаційних технологій та розбудові армії;

2) є розуміння того, що майбутнє нашої держави залежить від спільних зусиль, хоча досить збільшилася кількість прихильників інституту президента, який має це забезпечити;

3) майже половина опитаних майбутнє України пов'язують з європейськими цінностями, а відтак – з інтеграцією до структур Європейського Союзу;

4) незначна кількість респондентів готова зробити особисті зусилля задля втілення того соціального ідеалу, який їм близький. Понад третину опитаних взагалі не бажає нічим жертвувати заради загальнодержавних інтересів.

У зв'язку з цим в сучасних умовах особливо затребуваними є психологічні та соціологічні теорії, які б, з одного боку, розкривали соціальні, економічні, психологічні конфлікти і суперечності в системі «особистість – суспільство», а з іншого – займалися б аналізом оптимізації реальних адаптивних механізмів та мінімізації їх негативних наслідків, таких як девіація, аномія, відчуження, деліквентність, конфлікт і т.ін., без осмислення яких практично неможливо

гармонізувати та гуманізувати соціальні відносини, процеси і взаємодії між людьми.

Сучасні суспільно-політичні та культурно-економічні процеси в українському суспільстві змінили соціальне та матеріальне становище молодих людей. При таких обставинах поштовхалися дослідження цінностей та ціннісних орієнтацій української молоді.

Водночас існуюча суспільно-політична ситуація в країні актуалізує необхідність аналізу особливостей еволюції наукових поглядів провідних українських та зарубіжних соціологів стосовно проблем соціалізації, особливо молоді, а особливо ролі, яку відіграють у ювенальному середовищі поняття девіація, аномія, відчуження, деліквентність, конфлікт у цьому процесі.

Зазначені результати показують необхідність подальшої активізації гуманітарної складової навчально-виховного процесу ЗВО відносно молодого покоління щодо формування та закріплення громадянських, політичних, духовних цінностей. Сьогодення вимагає нових підходів та методів, в даній площині, в тому числі використовуючи напрацювання європейських країн. Можемо констатувати з власного досвіду, досвіду вітчизняних та зарубіжних колег про наступні можливі ефективні напрямки змін гуманітарної складової навчально-виховного процесу ВНЗ з метою формування сучасних ціннісних пріоритетів у молоді:

1. Запровадження нових навчальних курсів з метою всебічного розвитку особистості здобувачів вищої освіти та їх громадянської активності. Основна їх мета має полягати у подоланні викликів часу для сучасного українського суспільства, модернізації держави шляхом реформ та елітизації державної кадрової політики. Цьому потрібно сприяти, щоб сформувати кадри для держави, які мали би психологію державного народу. Серед навчальних курсів, які показали свою ефективність та актуальність можемо назвати «Елітологія та кадрова політика», «Фандрейзинг», «Диджиталізація», «Організація роботи з громадськістю», «Управління соціальними процесами в територіальній громаді» та ін.

2. Активна співпраця з науковими, громадськими інститутами, в тому числі і закордонними. Практика обміну студентами з закладами вищої освіти за кордоном – партнерами – яскравий приклад успішної інтеграції та позитивної соціалізації молодого покоління до нових умов.

3. Поглиблення співпраці із структурами державного та недержавного сектору (територіальні громади, місцеві адміністрації, передові підприємства, благодійні структури, волонтерські організації, будинки дитини, школи-інтернати тощо), направленої на актуалізацію ціннісних мотивів у свідомості молоді особистості. Результат показує високу ступінь соціалізації молоді до роботи, яка пов'язана з вивченням практик роботи подібних установ.

Отже, результати проведених і втілюваних заходів показують, що існує ряд суперечностей між прагненнями молоді особи спростити свої адаптивні практики шляхом ідентифікації своїх і суспільних ціннісних уявлень і відсутністю загально визнаної ціннісно-нормативної системи, у зв'язку з чим актуального значення набуває з'ясування особистісних уявлень і морально-ціннісних пріоритетів молоді у процесах їх пристосування до нових соціально-економічних і політичних умов життя. Саме політична свідомість, вказує на залежність політичних відносин і політичної діяльності, всього суспільно-політичного життя молоді від свідомого її ставлення до своїх інтересів. Власне, в цьому і полягає місія ЗВО як координатора формування нової ціннісної світоглядної системи молоді людини в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні.

Висновки та пропозиції. Моніторинг поведінки молодіжного середовища на сучасні виклики свідчить про активізацію порівняно з попереднім періодом молодого покоління та небажання лишатись осторонь важливих суспільно-політичних подій. Соціокультурна реалізація тут можлива за умов задоволення людиною духовних потреб, а не матеріальних, адже саме культура виступає рушійним способом становлення людини.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у визначенні ролі політико-владної еліти, державних та недержавних організацій, інших інститутів

громадянського суспільства у проведенні та реалізації ефективної молодіжної політики з метою формування таких ціннісних орієнтацій, які мали би базуватися на засадах людиноцентризму, толерантності, поваги до честі, моралі, гідності та духовності кожної молодої особистості

Список використаних джерел

1. Бевзенко Л.Д. Ресурси реалізації соціальних інтересів громадян: вітчизняні та західні реалії в уявленнях українців / Л.Бевзенко // Українське суспільство 1992–2009. Динаміка соціальних змін ; за ред. В.Ворони, М.Шульги. – К. : ІС НАНУ, 2009. – С. 228–239
2. Пірен М. Ціннісні орієнтації молоді в українському суспільстві на сучасному етапі / М. Пірен, О. Цілюрик // Український науковий журнал «Освіта регіону». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/648>
3. Савчук О.В. Динаміка ціннісних орієнтацій української молоді / О.В. Савчук [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/actprob16_60-67.pdf
4. Шапошникова І.В. Формування ціннісних орієнтацій сучасної української молоді / І.В. Шапошникова // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. міжвузів. зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя: Астропринт, 2013. – Вип.57. – С. 181-187.
5. Шманько О.В. Динаміка змін ціннісних орієнтацій української молоді у 2014-2016 рр. (на прикладі соціологічних досліджень серед студентів Буковинського державного фінансово-економічного університету) / О.В. Шманько // Науковий вісник БДФЕУ. Гуманітарні науки. Спецвипуск «Соціальна робота та кадрова політика»: збірник наукових праць / [ред. кол.: Пірен М.І (наук. ред.)]. та ін. – Чернівці: Технодрук, 2016
6. Шманько О.В. Трансформація громадянських цінностей у сучасної молоді та шляхи їх утвердження в умовах перехідного українського суспільства / О.В. Шманько // Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2016. – Том. ІХ: Загальна психологія. Історична психологія. Етнічна психологія. – Випуск 9. – К.:Талком,2016. – 620 с.; с.575-582

*Kobylyanska O.,
teacher of history of Ukraine
Borshchiv Agrotechnical Vocational College,
Shmanko O.,
Ph.D., Associate Professor of Pedagogy and Social Work,
Fedkovych Chernivtsi National University*

**MODERN CHALLENGES IN THE PROCESS OF FORMATION OF
VALUE ORIENTATIONS OF UKRAINIAN YOUTH AND WAYS OF THEIR
SOLUTION**

The tendencies of formation of value orientations of the Ukrainian youth in the transit Ukrainian society are defined. It was found that in modern conditions, when the old stereotypes are not gone and the new European standards have not yet been established, there is a threat of alienation of values and filling this gap with negative elements. At the same time, the research showed a tendency to increase the civic consciousness of the younger generation, a sense of patriotism, tolerance, respect for freedoms and rights of citizens. The results of a sociological survey on the attitude of the younger generation to European values are presented, special attention is paid to the civic component of this phenomenon. The reason why young people are much more open to new experiences and focused on meeting their own needs than the older generation is substantiated. Ways of positive socialization and formation of value orientations of the Ukrainian youth which can be introduced in the conditions of educational process of institutions of higher education are offered.

Key words: European values, civic values, socialization of youth, alienation, anomie, youth policy, value orientations.

*Кобылянская О.,
преподаватель истории Украины
Борщевский агротехнический профессиональный колледж,
Шманько О.,
к.и.н., доцент кафедры педагогики и социальной работы,
Черновицкий национальный университет имени Ю. Федьковича*

СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕННОСНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ УКРАИНСКОЙ МОЛОДЕЖИ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Определены тенденции формирования ценностных ориентаций украинской молодежи в украинском транзитном обществе. Выявлено, что в современных условиях, когда старые стереотипы еще не ушли в прошлое, а новые европейские стандарты еще не утвердились, существует угроза ценностного отчуждения и восполнения этого пробела негативными элементами. В то же время в ходе проведенных исследований отмечена тенденция роста гражданского сознания молодого поколения, чувства патриотизма, толерантности, уважения свобод и прав граждан. Представлены результаты социологического опроса относительно отношения молодого поколения к европейским ценностям, особое внимание уделено гражданской составляющей этого феномена. обоснована причина, почему молодежь значительно более открыта перед новым опытом и ориентирована на удовлетворение собственных потребностей, чем поколение старших. Предлагаются пути социализации и формирования ценностных ориентаций украинской молодежи, которые могут внедряться в условиях учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: европейские ценности, гражданские ценности, социализация молодежи, отчуждение, аномия, молодежная политика, ценностные ориентации.